

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและความเจริญทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) ส่งผลให้ประเทศไทยต้องพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา แนวคิดเรื่อง“ธรรมาภิบาล” หรือ ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) จึงได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางและนำไปประยุกต์ใช้ทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชน เนื่องจากธรรมาภิบาลเกี่ยวข้องกับการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมการเมืองภาคประชาชน เพิ่มสิทธิเสรีภาพของการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ มุ่งให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงาน ลดการควบคุม ให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมาย (สุจินดา เกาบัว, 2557, น.2) นับว่าธรรมาภิบาลเป็นมิติของกระบวนการพัฒนาใหม่ของการบริหารงานภาครัฐ (จุฑาภา จิตไธ, 2554, น.1) ที่กำหนดกฎเกณฑ์การปฏิบัติราชการให้เกิดความชัดเจนสามารถวัดผลการปฏิบัติราชการที่แน่นอนได้ (พงศ์พันธ์ วันดีเรืองไพศาล, 2551, น.3)

สำหรับทางด้านการศึกษานั้น หลักธรรมาภิบาลปรากฏอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9(2) มาตรา 41 มาตรา 42 ได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของชาติ มุ่งให้กระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญตามหลักการดังกล่าว และกำหนดเป็นนโยบายเสริมสร้างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในหน่วยงานทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ ก่อให้เกิดความตระหนักและปรับปรุงระบบงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ (สุจินดา เกาบัว, 2557, น.2) หลักธรรมาภิบาลถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในระบบบริหารจัดการการศึกษาที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยหลัก 6 ประการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ

6) หลักความคุ้มค่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.30-31) โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนนิติบุคคลของสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชา บริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้ผู้ร่วมงานเชื่อถือและยอมรับ (สุจิตรา มีจำรัส, 2550, น.2)

และยังพบว่าหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักสำคัญของนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาโดยตลอด จะเห็นได้จากการมอบนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ (กุนทิกา พัชชานนท์ นวรัตน์ รามสูตและบัลลังก์ โชติเสถียร, 2557, ออนไลน์) ได้กำหนดให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ได้รับมอบนโยบายนี้โดยกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของเขตพื้นที่ว่า “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เป็นองค์กรการบริหารจัดการการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน คู่สากล พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3, 2557, น.1-2)

จะเห็นได้ว่าหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักในการบริหารที่เป็นสากล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดผลดีต่อคุณภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน

ในการบริหารจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ “ครู” นับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นทรัพยากรที่สามารถควบคุมและจัดการทรัพยากรอื่นๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถพัฒนาได้ตามช่วงเวลาที่เพิ่มขึ้น จากการประชุมวิชาการ เรื่อง “การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21” แสดงให้เห็นว่าครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างมากทางการบริหารสถานศึกษา (สมเจษฎ์ ศรีสมจักร, 2556, น.13) เนื่องจากครูเป็นจักรกลสำคัญที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ดี อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ และจากการศึกษาพบว่าครูที่มีความรู้สึกผูกพันต่อสถานศึกษาจะทำงานอย่างทุ่มเทความสามารถให้แก่สถานศึกษา (ปราโมทย์ จิตต์ไพโรจน์, 2548, น.2) โดยครูที่มีความผูกพันต่อสถานศึกษาสูงจะทำงานอย่างทุ่มเทมีพลังในการทำงาน อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้สูงมากกว่าครูที่มีความผูกพันต่อสถานศึกษาน้อย (Arul and Deepa, 2014, pp. 6) รวมทั้งความผูกพันต่อสถานศึกษายังเป็นตัวทำนายถึงประสิทธิภาพของการทำงานของครู โดยครูที่มีความผูกพันต่อสถานศึกษาสูงจะปฏิบัติงานได้ดีกว่าครูที่มีความผูกพันต่อสถานศึกษาน้อย (Steers, 1977, pp. 46) ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษายังเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญประการหนึ่งถึงความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้วย (พิสิฐ พูลสวัสดิ์, 2548, น. 3 และ Arul and Deepa, 2014, pp. 1)

อย่างไรก็ตามระยะเวลาในการทำงานของครู ก็มีผลต่อการสร้างความผูกพันต่อสถานศึกษา โดยพบว่าระยะเวลาที่เพิ่มขึ้นมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรที่เพิ่มขึ้น (Fanziah, 2011, pp. 121-122)

นอกจากนี้พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่สร้างความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา คือ การบริหารจัดการของผู้บริหาร (มีชัย โสกันทต, 2552, น.2) ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารที่ดีก็จะส่งผลต่อครูมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ ทুমเทในการทำงานอย่างเต็มที่ เต็มกำลังเต็มความสามารถ จนกระทั่งเกิดความผูกพันต่อสถานศึกษา และไม่ต้องการย้ายสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีศิลปะในการบริหารเพื่อให้ครูเกิดทัศนคติทางบวกต่อผู้บริหาร เห็นคุณค่าแห่งตนและมีแรงจูงใจที่จะทำงานให้เกิดผลดี อันนำมาซึ่งประสิทธิภาพของครูในการทำงานและคุณภาพผู้เรียนที่ดี ซึ่งการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลน่าจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ได้กำหนดให้การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นหนึ่งในกระบวนการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งติดอันดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่มีผลการพัฒนาผู้เรียนสูงระดับประเทศ 1 ใน 10 อันดับ อย่างไรก็ตามพบว่าในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีปัญหาการขาดแคลนครูที่มีประสิทธิภาพด้านการสอนเนื่องจากมี การเกษียณอายุราชการของครูเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังเช่น ปี 2557 มีอัตราการเกษียณอายุราชการของครูรวม 138 คน ปี 2558 จำนวนครูเกษียณ 179 คน และปี 2559 จะมีครูเกษียณจำนวน 192 คน (งานบุคลากร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, ออนไลน์) แม้จะมีการบรรจุครูผู้ช่วยมาทดแทนอัตราครูเกษียณก็ตาม เนื่องจากประสิทธิภาพในการสอนเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลา และการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานนั้นจะต้องดึงศักยภาพภายในคนออกมาซึ่งก็เป็นสิ่งที่ต้องใช้ระยะเวลา (ประพันธ์ เวรรัมย์, 2555, ออนไลน์) และยังพบว่า ในแต่ละปี มีครูจำนวนหนึ่งที่เขียนโยกย้ายสถานศึกษาต่างๆที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 แต่ละโรงเรียนนั้นตั้งอยู่ไม่ห่างไกลกัน จากปัญหาด้านบุคลากรนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสามารถบริหารงานเพื่อผูกจิตผูกใจให้ครูปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้เป็นระยะเวลานานเพียงพอที่ครูผู้นั้นจะพัฒนาศักยภาพในตนเองเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและเกิดความผูกพันต่อสถานศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาโรงเรียนนั้นๆตลอดไป

สำหรับการศึกษาความผูกพันของครูต่อสถานศึกษานั้น ผู้วิจัยสนใจแนวคิดความผูกพันต่อองค์กรของอลเลนและเมเยอร์ (Allen and Meyer, 1990, pp.1-18) ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องและนำมาใช้วัดความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา (Arul and Deepa, 2014,

pp.2-3) รวมทั้งได้รับการพิสูจน์ว่ามีความเที่ยงตรงในการวัด (Stephen, 2007, pp.7-25) ดังนั้น ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาตามแนวคิดของอเลนและเมเยอร์จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

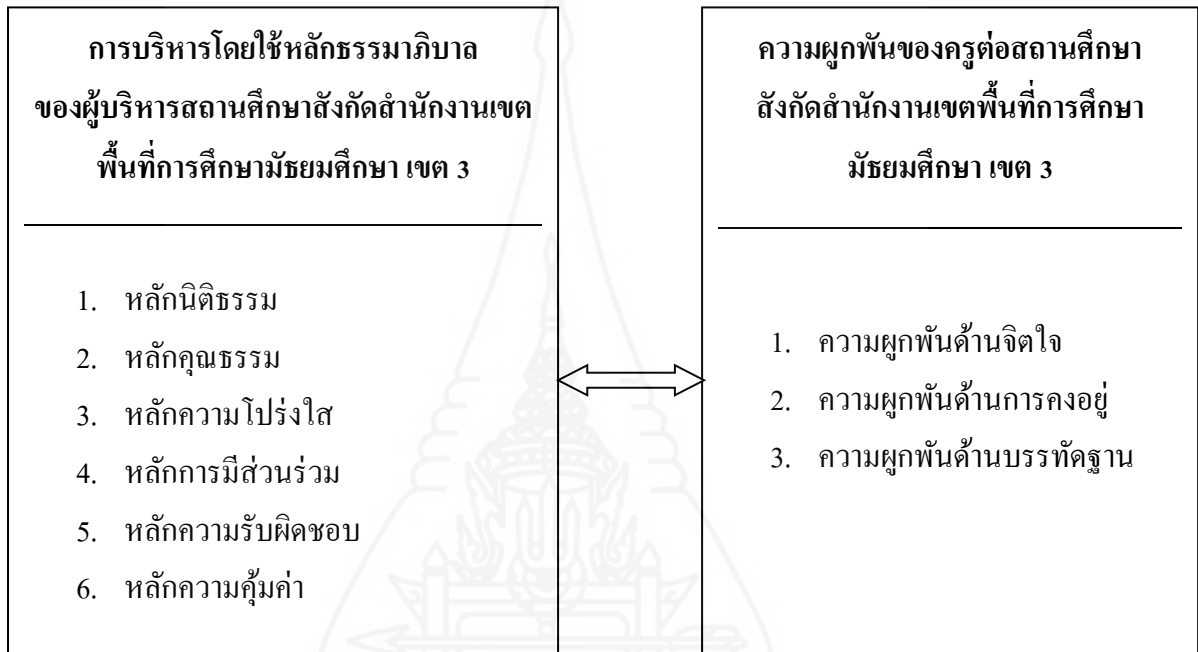
2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดหลักธรรมาภิบาล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย หลัก 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการกับการบริหารจัดการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.30-31) และใช้กรอบแนวคิดความผูกพันต่อองค์กรตามแนวคิดของอเลนและเมเยอร์ (Allen and Meyer, 1990) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านจิตใจ (Affective

Commitment) ด้านการคงอยู่ (Continuance Commitment) และด้านบรรทัดฐาน (Normative Commitment) กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จากโรงเรียนทั้งสิ้น 47 โรงเรียน ครูจำนวน 2,955 คน

5.2 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

5.2.1 ตัวแปรการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย หลัก 6 ประการ ดังนี้

- 1) หลักนิติธรรม
- 2) หลักคุณธรรม
- 3) หลักความโปร่งใส
- 4) หลักการมีส่วนร่วม
- 5) หลักความรับผิดชอบ
- 6) หลักความคุ้มค่า

5.2.2 ตัวแปรความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ความผูกพันด้านจิตใจ
- 2) ความผูกพันด้านการคงอยู่
- 3) ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล หมายถึง แนวทางในการบริหารจัดการที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นหลักในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการบริหารที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข โดยยึดหลักธรรมาภิบาล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยหลัก 6 ประการ ดังนี้

6.1.1 หลักนิติธรรม หมายถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ซึ่งอาศัยอำนาจตามกฎหมาย มีการชี้แจงแนวทางการปฏิบัติ มีการ

กำกับติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างสม่ำเสมอและครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาให้ทันสมัย รวมทั้งมีการส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตามระเบียบวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

6.1.2 หลักคุณธรรม หมายถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการยึดหลักคุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความถูกต้องดีงาม การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมให้ครูนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่ครูและนักเรียน

6.1.3 หลักความโปร่งใส หมายถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการสร้างให้เกิดความไว้วางใจ มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีการควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบด้านงบประมาณและการเงิน และรายงานให้ที่ประชุมผู้ปกครองทราบ มีการประเมินผล การปฏิบัติงานของครูด้วยความโปร่งใส มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานต่างๆภายในโรงเรียนและมีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ

6.1.4 หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการเปิดโอกาสให้ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ โดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียน การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน การจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียน

6.1.5 หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการตระหนักในความรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นอย่างเต็มความสามารถ มีการประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจทิศทาง เป้าหมายของสถานศึกษา มีการมอบหมายงานตามความสามารถ มีการนิเทศ การกำกับ การติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างสม่ำเสมอ มีคณะกรรมการตรวจสอบภายใน มีการวินิจฉัยสั่งการบนพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้อง มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุงเพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

6.1.6 หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีการดูแลอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน มีการณรงค์ให้ครูช่วยกันประหยัดพลังงาน ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบการสอน จัดให้มีแหล่งเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ มีคณะกรรมการตรวจสอบความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณ มีการ

สำรวจความต้องการของครูในการใช้วัสดุอุปกรณ์และจัดสรรงบประมาณแก่ครูอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์

6.2 ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของครูที่มีต่อสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งแสดงออกทางความคิดเห็นต่อสถานศึกษาในด้านความรู้สึกผูกพันการยอมรับจุดมุ่งหมายและค่านิยมของสถานศึกษาและทุ่มเททำงานเพื่อให้สถานศึกษาบรรลุความสำเร็จประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

6.2.1 ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาด้านจิตใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของครูที่มีความผูกพันต่อสถานศึกษาด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งแสดงออกโดยการมีความสุขในการทำงาน ภูมิใจในการพูดถึงสถานศึกษา รู้สึกผูกพันต่อสถานศึกษาแห่งนี้มากกว่าสถานศึกษาอื่น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา มีแรงบันดาลใจในการทำงาน และมีความพึงพอใจในหน้าที่การงาน

6.2.2 ความผูกพันต่อการจัดการด้านการคงอยู่ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของครูที่มีความผูกพันต่อสถานศึกษาอันเกิดจากการตระหนักถึงผลตอบแทนที่ได้รับจากสถานศึกษา ซึ่งแสดงออกโดยความพึงพอใจในเงินเดือน สวัสดิการ การรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่เสียไปถ้าต้องย้ายหรือออกจากสถานศึกษา การรับรู้ถึงข้อดีของสถานศึกษา รวมถึงการรับรู้ถึงความยากลำบากของการย้ายหรือออกจากสถานศึกษา

6.2.3 ความผูกพันต่อการจัดการด้านบรรทัดฐาน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของครูที่มีความผูกพันต่อสถานศึกษาอันเกิดจากความรู้สึกผูกพันและความจงรักภักดีต่อองค์การ ซึ่งแสดงออกโดยความตระหนักถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ว่าถ้าหากย้ายหรือออกจากสถานศึกษาจะทำให้สถานศึกษาเดือดร้อน ไม่ต้องการที่จะทำงานที่สถานศึกษาอื่นถึงแม้ว่าจะได้รับข้อเสนอที่มีผลประโยชน์ตอบแทนมากกว่า รู้สึกว่าตนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและพยายามทำหน้าที่ให้ดีที่สุด

6.3 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

6.4 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งสิ้น 47 โรงเรียน

6.5 ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การกำหนดขนาดของโรงเรียนโดยใช้นักเรียนเป็นเกณฑ์ ตามเกณฑ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 แบ่งเป็น 4 ขนาด ดังนี้

6.5.1 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป

6.5.2 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500-2,499 คน

6.5.3 โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500-1,499 คน

6.5.4 โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 500 คน

6.6 ครู หมายถึง ผู้ที่มีใบประกอบวิชาชีพครูและปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

6.7 ประสิทธิภาพการทำงาน แบ่งโดยใช้วิธีการแบ่งช่วงประสิทธิภาพตามตำแหน่งงานของข้าราชการครูและการกำหนดวิทยฐานะ ดังนี้

6.7.1 ประสิทธิภาพน้อย (1-4 ปี)

6.7.2 ประสิทธิภาพปานกลาง (5-8 ปี)

6.7.3 ประสิทธิภาพมาก (9 ปีขึ้นไป)

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

7.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความผูกพันต่อสถานศึกษายิ่งขึ้น อันจะส่งผลถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน

7.3 เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ และความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา อันจะทำให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น